Ασφαλώς σήμερα η Τουρκία θεωρείται μία χώρα μεγάλων ποσοτικών μεγεθών. Ο πληθυσμός της αυξάνει πολύ γρήγορα και η έκταση της είναι πολύ μεγαλύτερη από εκείνη της Ελλάδος. Σε διάστημα για παράδειγμα δέκα μόλις ετών η χώρα αυτή αύξησε τον πληθυσμός της από 73,2 σε 83,3 εκατομμύρια κατοίκους. Όμως αν δει κανείς τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά θα πεισθεί ότι βρίσκεται πολύ πίσω από τους μέσους όρους των επιδόσεων των ευρωπαϊκών κρατών. Για παράδειγμα το ακαθάριστο προϊόν που παράγει είναι 740 δις δολάρια το έτος (2019) ενώ το αντίστοιχο που παράγει η Ελλάδα είναι 220 δις δολάρια. Είναι δηλαδή 3,36 φορές μεγαλύτερο ενώ ο πληθυσμός της είναι 7,8 φορές μεγαλύτερος από τον ελληνικό. Ο δε ακαθάριστος ελάχιστος μισθός στην Τουρκία ήταν το 2019 μόνο 214 ευρώ. Το δε κατά κεφαλή εισόδημα είναι το ίδιο έτος 9,100 δολάρια.

Ο Ερτογάν ισχυρίζεται πως ενίσχυσε την οικονομία και κοινωνία της χώρας του κατά τη διάρκεια της δεκαοκτάχρονης θητείας του. Αυτό ίσως είναι αλήθεια αν το εξετάσει κανείς αθροιστικά και απόλυτα. Αν όμως εξετάσει τη κατάσταση τα τελευταία τρία χρόνια θα ανακαλύψει ότι οι αποδόσεις της οικονομίας ολισθαίνουν και μαζί τους οι προσανατολισμοί της κοινωνίας αλλάζουν κατεύθυνση. Το κοσμικό κράτος μετασχηματίζεται σε ισλαμικό θεοκρατικό, οι δυτικόστροφες στρατηγικές επιλογές παύουν να ισχύουν και οι στόχοι της κυβερνητικής ελίτ στρέφονται προς την ισλαμική Ανατολή την οποία και επιθυμεί να εκφράσει με ηγεμονικό πολιτικό τρόπο.

Οι οικονομικές αποδόσεις της Τουρκίας είναι επιδεινούμενες χρόνο με το χρόνο. Ο πληθωρισμός έχει αγγίξει το διψήφιο νούμερο του 12%, η ανεργία είναι υψηλή και 17 εκατομμύρια εργαζομένων έχασαν τη εργασία τους αν και η επίσημη στατιστική δίνει το ποσοστό ανεργίας κοντά στο 13% και ο κρατικός προϋπολογισμός είναι μονίμως ελλειμματικός γύρω από το 3%.

Η κυβέρνηση του Ερτογάν βλέποντας την οικονομική κατάσταση να εκτραχύνεται, ιδιαίτερα ό,τι έχει σχέση με τον εξωτερικό τομέα, και το εμπορικό έλλειμμα να μεγαλώνει, μόνο τον πρόσφατο Ιούνιο είχε φθάσει τα 2.846 δις δολάρια, αφήνει αναγκαστικά την αξία του νομίσματος να ολισθαίνει και ταυτόχρονα στρέφεται στην αποθεμεταποίηση χρυσού. Το 2019 τα αποθέματα χρυσού ήταν 385,45 τόνους ενώ μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2020 αυτά ανήλθαν σε 485,2 τόνους. Για να σταματήσει ενδεχομένως την μείωση της αξίας της λίρας θα πρέπει να αυξήσει τα επιτόκια τα οποία σήμερα βρίσκονται στο 8,25% αλλά κάτι τέτοιο θα μείωνε τους ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ. Από την άλλη πλευρά τα χαμηλά αμερικανικά επιτόκια ώθησαν πολλές χώρες μεταξύ των οποίων και η Τουρκία να δανειστούν δισεκατομμύρια δολάρια. Η μείωση της αξίας της τουρκικής λίρας θα αυξήσει το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους το οποίο όμως χρέος βρίσκεται στο 34% του ΑΕΠ. Η θετική διαφορά όμως στη τιμή του χρυσού ενδεχομένως να αντισταθμίσει αυτό το αυξημένο

κόστος αλλά η αύξηση των τιμών των εισαγομένων καταναλωτικών προϊόντων θα μειώσει το βιοτικό επίπεδο των τούρκων.

Η πολιτική σκηνή στην Τουρκία είναι επίσης γεμάτη χασματικές αντιθέσεις. Προβλήματα όπως το κουρδικό, το κεμαλικό, το κοσμικό και το καθεστωτικό, οξύνθηκαν τόσο πολύ ώστε λίγα χρόνια πριν το ξέσπασμα στρατιωτικού πραξικοπήματος είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο εκατοντάδων ανθρώπων.

Μία χώρα με τόσα προβλήματα πως είναι δυνατόν να πάρει τη θέση **του περιφερειακού ηγεμόνα** , όπως επιδιώκει ο Ερτογάν; Οι στρατιωτικές επεμβάσεις και μάλιστα με μισθοφόρους σε μισοδιαλυμένα ή διαλυμένα κράτη όπως το Ιράκ, η Συρία και η Λιβύη δεν είναι σε θέση να αποδείξουν τίποτα. Ο Ερτογάν δεν αντιμετώπισε μέχρι τώρα οργανωμένο τακτικό στρατό σε διαρκή σύγκρουση η ενδεχόμενη επιτυχία του οποίου θα ήταν σε θέση να του φούσκωνε τα μυαλά. Η κατάρριψη του ρωσικού μαχητικού πριν τρία χρόνια δεν μπορεί να θεωρήθηκε και σημείο υπεροχής έναντι των Ρώσων. !

Η ανάληψη στρατιωτικής δράσης έναντι της Ελλάδας δεν μπορεί να θεωρηθεί ενδεχόμενο με υψηλή πιθανότητα. Και γιατί η τουρκική κοινωνία είναι διασπασμένη πολιτικά και ως εκ τούτου αντίθετη εκτός από ένα μικρό κομμάτι ακραίων εθνικιστών και γιατί η Ελλάδα στο διπλωματικό και στρατιωτικό πεδίο δεν είναι Λιβύη. Διαθέτει όλα εκείνα τα αναγκαία μέσα και εργαλεία που την καθιστούν αξιόμαχη αλλά διαθέτει επίσης και ένα δίκτυο ευρωπαϊκών συμμαχιών ιστορικά που την επιβάλλουν, παρά τη ποσοτική διαφορά των μεγεθών, ως ισοδύναμο αντίπαλο.

Ο Ερτογάν αναγκάστηκε να μάθει τα όρια του στη γεωπολιτική αρένα. Εκείνο που φαίνεται να δημιουργεί επιδράσεις συνετισμού είναι η αντισυσπείρωση που ήδη έχει σχηματιστεί εναντίον του και στο μουσουλμανικό και στο μη μουσουλμανικό κόσμο. Μουσουλμανικές μεγάλες δυνάμεις όπως η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τίθενται ανοικτά εναντίον του αμφισβητώντας κάθε του γεωστρατηγικό στόχο αλλά και τα χαρακτηριστικά του καθεστώτος που προσπαθεί να επιβάλλει στη χώρα του.

Αν γίνει αποδεκτή η παρούσα σκιαγράφηση της τουρκικής κατάστασης, η Ελλάδα έχει ταυτόχρονα πολλές και όχι λίγες επιλογές θετικής κατάληξης. Η πρώτη είναι να εγκαταλείψει την πολιτική του κατευνασμού. Η Τουρκία έχει αποδείξει ότι ερμηνεύει αυτή την πολιτική ως αδυναμία. Την ίδια πολιτική του κατευνασμού εφάρμοσε και η Αγγλία

έναντι του Χίτλερ μεταξύ 1933 – 1938 με τον Τσάπερλεν με τα γνωστά αποτελέσματα του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Αν το 1938 η Αγγλία μαζί με την Γαλλία και Ρωσία είχαν συνάψει αντιχιτλερική συμμαχία η Ευρώπη δεν θα γνώριζε την φοβερή καταστροφή που την αποδεκάτισε. Η ψύχραιμη αποφασιστικότητα θα οδηγήσει τον Ερτογάν να μετρήσει το κόστος μιας απονενοημένης επιλογής καθώς και την προσωπική του μοίρα.

Η δεύτερη επιλογή είναι ένα πρόγραμμα εξοπλισμού των ελληνικών δυνάμεων με πολιτικές αναδιανομής πόρων ικανό να ενισχύσει την αξιομαχία του στρατού. Και η ανακοίνωση του ακόμα θα δώσει πολλαπλά σήματα σε όποιον αναρωτιέται.

Η τρίτη επιλογή είναι να αξιοποιήσει τις σωστές συμμαχίες εντός της ευρωπαϊκής Ένωσης. Η γερμανική αβελτηρία έχει ιστορική και σύγχρονη αιτιολόγηση. Η Τουρκία ήταν πάντα δίπλα στην Γερμανία τους τελευταίους δύο αιώνες και τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα της Γερμανίας είναι τεράστια. Να θυμηθούμε μόνο ότι οι Γερμανικές εξαγωγές προς την Τουρκία φθάνουν τα 40 δις δολάρια ετησίως.

Άλλη μία επιλογή είναι η άμεση οριοθέτηση της ΑΟΖ Ελλάδας Κύπρου. Θα πρέπει η Κύπρος να θεωρηθεί και πρακτικά μέρος του ενιαίου αμυντικού δόγματος αλλά και αναπόσπαστο μέλος των ευρωπαϊκών δομών με όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν απ' αυτό.

Άλλη μία επιλογή που διαθέτει η Ελλάδα είναι η κινητοποίηση της διπλωματικής δομής. Γιατί δεν είναι σωστό να συγκαλέσει μία διεθνή διάσκεψη με συμμετοχή χωρών της Μεσογείου που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται με τα ενεργειακά θέματα της ανατολικής Μεσογείου; Ισραήλ, Αίγυπτος, Γαλλία, Ιταλία, Κύπρος, Λιβύη, κ.λ.π. Μία τέτοια κίνηση θα μετέφερε το κέντρο βάρος από το στρατιωτικό πεδίο στο διπλωματικό με θετικό διεθνή αντίκτυπο. Θα αποδείκνυε επίσης ότι η Ελλάδα δεν είναι αυτή που επιθυμεί τη στρατικοποίηση των διενέξεων.

Τα προβλήματα που έχουμε με τους Τούρκους θα πρέπει να αντιμετωπιστούν και να κατευθυνθούν προς την λύση τους. Ακόμα και το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας που θεωρούμε ως το μοναδικό πρόβλημα συνδέεται (με) και έχει πολλές διαστάσεις. Θα πρέπει να πειστούν οι Τούρκοι με κάθε μέσο ότι δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί ειρηνική συνύπαρξη αν δεν αρθούν οι χρόνιες εκκρεμότητες οριοθετήσεων ανάμεσα στις δύο χώρες. Ίσως η τρέχουσα κρίση δίνει μία ευκαιρία πρώτης τάξεως.

Κουρματζής Θάνος